

WIJ-ZIJ NETWERK WEBINAR: INZICHT IN POLARISATIE

Hoe omgaan met de onrust door de coronamaatregelen?

Op 31 januari organiseerde het Wij-Zij Netwerk een webinar over hoe we best kunnen omgaan met de onrust veroorzaakt door de corona maatregelen. Deze webinar is de eerste in een reeks waar we steden en gemeenten versterken in het omgaan met polarisatie. De reeks kwam tot stand in samenwerking met Hannah Arendt Instituut, VVSG, AGII, Kazerne Dossin, OCAD en ABB.

HET PROGRAMMA BESTOND UIT:

- > Inleiding door **Minister Bart Somers**
- > Presentatie van **Gert Vercauteren (OCAD)**: Handvaten voor verbinding:
Preventie van polarisering en radicalisering na 20 maanden COVID-19 crisis
- > Presentatie van **Maarten Van Alstein (Vlaams Vredesinstituut)** Inzicht in Polarisation
- > Presentatie van **Christophe Busch (Hannah Arendt Instituut)**:
Enkele reflecties over waarheidsverval, polarisatie en depluralisatie (radicalisering)

In deze samenvatting vindt u de hoofdpunten terug van voorgaande presentaties.

Het Wij-Zij Netwerk bestaat uit 14 actieve partners die zich inzetten om maatschappelijk beter met polarisatie om te gaan. Dit doen we door het verspreiden van kennis, tools - en strategieën voor professionals, beleidsmakers en burgers. Vragen met betrekking tot polarisatie of op zoek naar ondersteuning? Contacteer dylan.meert@kazernedossin.eu voor gepaste hulp. Meer informatie kan je terugvinden op www.wij-zij.be

De onrust veroorzaakt rond de coronamaatregelen leidt tot toxische polarisatie in de samenleving. Let wel, polarisatie is een normaal onderdeel van een gezonde democratie. Maar vanaf men de ander begint af te schilderen in vijandsbeelden en bepaalde vormen van geweld legitiem begint te vinden, overschrijden we een grens.

Het lokaal bestuur is ideaal geschikt om deze polarisatie uitdaging aan te pakken, gegeven dat dit niveau het dichtst bij de burger staat. Vooraleer we ingaan op de maatregelen die het lokaal bestuur kan nemen, maken we eerst een analyse op van de hedendaagse polarisatiedynamiek.

ANALYSE

> Wat is polarisatie?

- Thematische en ideologische polarisatie

Dit is polarisatie waarbij mensen of groepen een steeds scherper of meer uitgesproken standpunt innemen over een thema. Een meningsverschil vergroot zo de afstand tussen mensen of groepen.

- Sociale en affectieve polarisatie

Dit is polarisatie waarbij groepen elkaar steeds meer beginnen wantrouwen, en hun wederzijdse afkeer en vijandigheid toeneemt.

> Wat is het verband met conflict?

Polarisatie en conflict zijn twee verschillende fenomenen, die weliswaar nauw met elkaar verbonden zijn. Bij polarisatie vergroot de afstand tussen groepen, bij conflict vindt er een botsing plaats.

> Wat is waarheidsverval?

Waarheidsverval ontstaat wanneer niet tegengestelde meningen, maar de feiten zelf ter discussie staan. Er ontstaat een toename in circulatie van meningen die geplaatst worden boven het feitelijke. Men vertrouwt niet meer voorheen gerespecteerde bronnen.

> Wat is depluralisatie?

Een proces van depluralisatie houdt in dat waarden, concepten en identiteiten worden herschreven, geherstructureerd en geherdefinieerd naar een binair frame. Er zijn geen alternatieve interpretaties meer mogelijk. Dit proces kan teruggedraaid worden door een proces van repluralisatie, waar wordt ingezet op alternatieve concepten en oplossingen, en pluraliteit als frames.

WAT KAN HET LOKALE BESTUUR DOEN?

> Strategische communicatie: de strijd tegen het virus, niet de antivaxers

Een bedreigend virus kan fungeren als een gemeenschappelijke vijand, zodat we niet elkaar als vijanden zien. Richt qua communicatie op het midden, niet op de extremen. Treed in interactie met de lokale bevolking, waarbij erkenning voor moeilijke omstandigheden en frustraties belangrijk is, zowel offline als online

> Online communicatie

Verhoog online de weerbaarheid tegen complottheorieën, reageer en wijs op de ontwrichtende effecten van desinformatie

> **Inzet van de LIVC's-R**

LIVC's-R hebben al heel wat ervaring en expertise op het vlak van vroegdetectie en preventie inzake (jihadistische) radicalisering. Zetten de juiste mensen rond de tafel om deze processen preventief tegen te gaan en kunnen adequate antwoorden te bieden

> **Organiseer dialoogmomenten**

Wanneer mensen zich politiek gezien gaan uitspreken, dan is het nét belangrijk om een ruimte te maken waar mensen elkaar politiek kunnen ontmoeten, om thematische polarisatie te laten ontstaan, vooraleer het vervalt in toxische polarisatie.

We maken best wel een onderscheid tussen debat en dialoog. Bij een debat gaat het om tegengestelde posities (pro of contra) en wil je de andere of het publiek overtuigen van je eigen standpunten. In een dialoog gaan mensen op zoek naar een dieper inzicht in het onderwerp door de verschillende argumenten van de uiteenlopende posities te verkennen. Als de sfeer gespannen is, kan een debat (pro of contra) de spanningen alleen maar doen oplopen. In zo'n gevallen is een dialoog interessanter om de situatie te de-escaleren.

> **Gebruik de taal van repluralisatie**

Wanneer je geconfronteerd wordt met polarisatie in een binair frame, zet dan in op het weergeven van een pluraal referentiekader. Toon alternatieve concepten, breng nuance in het debat en blijf bij het vraagstuk.

VRAAG EN ANTWOORD

> **Hoe overtuig je mensen die in een echo room zitten om de factcheck van traditionele media als waarheid te zien?**

Gert Vercauteren OCAD: "Mensen die op extreme polen zitten gaan moeilijk, zo niet onmogelijk, overtuigd worden door traditionele media. Richt je daarom niet op extremen, maar meer op personen in het midden. Indien je met die mensen in gesprek gaat, hoef je het niet altijd te hebben over COVID-19, maar over iets anders waar je wel connectie mee kan maken."

> **Zijn er nog tijden van geen crisis? Gaan we als maatschappij nog genoeg tijd krijgen om te handelen in vredetijd?**

Gert Vercauteren OCAD: "Het is belangrijk dat van op lokaal niveau, dat je een soort van permanente vertrouwensrelatie uitbouwt met de burger en dat kan je natuurlijk gemakkelijker doen wanneer er geen crisis is, maar ook in crisistijd is het belangrijk om offline en online een sterke communicatie stijl te hanteren - en key messages van de juiste personen uit te sturen. Als je dat doet gaat het makkelijker zijn om je door eender welke crisis door te slaan."

> **Wat is de verantwoordelijkheid van beleidsmakers zelf in het houden van niet-polariserende uitspraken en hoe kan het lokaal bestuur hen van het belang daarvan overtuigen?**

Maarten van Alstein VVI: "Veel hangt af van je positie. Welke rol heb je te spelen in het krachtenveld van polarisatie? Een politicus vervult een andere rol dan een preventieambtenaar. Waar een politicus om politieke redenen (en binnen een democratisch kader) soms polariserende standpunten zal innemen, zal een preventieambtenaar een meer bemiddelende en faciliterende rol kunnen opnemen in geval van conflict en polarisatie."

- > **Op sociale media staat veel toxische polarisatie. Facebook en Twitter zelf grijpen daar niet goed genoeg op in, kunnen overheden dat wel en zouden ze dat dan meer moeten doen?**

Christophe Busch, HAI: "De verschillende niveaus moeten krachten bundelen om dat online terrein te gaan bewandelen. Je hebt verschillende Facebookgroepen waar je als lokaal bestuur bij betrokken kunt zijn, waar je daar iets aan kan gaan doen. Ik denk dat je als lokaal bestuur moet gaan kijken, waar zit de informatiestroom en hoe kan je daar op handelen - en inspelen? Ik ben er van overtuigd dat het over 4-5 jaar evident gaat zijn dat wij digitale straatwerkers hebben. Als je ziet wat er op ons afkomt gaat die virtuele realiteit erg belangrijk worden. Desinformatie aanpakken wordt wereldwijd opgeschaald aangezien dit fenomeen heel negatieve gevolgen heeft op de sociale realiteit waar we in zitten. Hoe kan je zelf als gebruiker ook gaan reageren zonder te vervallen in toxische polarisatie?"